

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Verschillen in kwaliteit en hoeveelheid kinderopvang die kinderen in hun eerste levensjaren (kunnen) meemaken

Tavecchio, L.

Publication date

2009

Document Version

Final published version

Published in

Kind en Adolescent Review

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Tavecchio, L. (2009). Verschillen in kwaliteit en hoeveelheid kinderopvang die kinderen in hun eerste levensjaren (kunnen) meemaken. *Kind en Adolescent Review*, 16(2), 230-233.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Verschillen in kwaliteit en hoeveelheid kinderopvang die kinderen gedurende hun eerste levensjaren (kunnen) meemaken

De belangstelling voor de rol en betekenis van kinderopvang in de ontwikkeling van kinderen duurt onverminderd voort. Niet alleen bij ouders en politici, maar ook bij onderzoekers. Wat dat laatste betreft: in wetenschappelijk onderzoek is nog zelden nagegaan of en in welke mate kinderen gedurende hun eerste levensjaren veranderingen in de kwaliteit van kinderopvang meemaken en nog minder is onderzocht in welke mate er sprake is van wisselende hoeveelheden (professionele) kinderopvang. Om deze ontbrekende informatie aan te vullen, voerden Hynes en Habasevich-Brooks (2008) een secundaire analyse uit op data van het grootschalige Amerikaanse kinderopvangonderzoek dat de laatste vijftien jaar door het *National Institute of Child Health and Human Development* in het kader van het *Early Child Care Research Network* wordt uitgevoerd (kortweg aangeduid als NICHD-ECCRN). Ze beperkten hun analyse tot de 1084 kinderen die op de leeftijd van 54 maanden nog in de onderzoeksgroep zaten. Een andere voorwaarde was dat de moeders van de kinderen in de voorafgaande periode ten minste gedurende één periode gewerkt hadden en dat hun kinderen in die tijd ten minste tien uur per week door anderen waren opgevangen. Op elke leeftijd werd het opvangarrangement met de grootste

omvang als uitgangspunt genomen. Op deze manier bleef uiteindelijk een groep van 890 kinderen over (zie NICHD-ECCRN, 2002, voor een volledige beschrijving van de onderzoeksopzet en de samenstelling van de steekproef). De kwaliteit van de opvang werd gemeten met de *Observational Record of the Caregiving Environment (ORCE)*, die bestaat uit een reeks observatieschalen voor de beoordeling van het gedrag van de leidster. Vier daarvan – sensitieve responsiviteit, respect voor autonomie, stimulering van cognitieve ontwikkeling en betrokkenheid – werden gecombineerd tot een 4-puntsschaal lopend van 1, ‘absoluut niet kenmerkend’ tot 4, ‘zeer kenmerkend’ voor ‘positieve verzorging en opvoeding’ (*positive caregiving*).

De resultaten laten zien dat voor jonge kinderen met buitenshuis werkende moeders de door hen in de loop der jaren bezochte kinderopvang verschilt in kwaliteit. Tweederde van de kinderen in dit Amerikaanse onderzoek maakte ten minste een ‘matige’ verandering in opvangkwaliteit (≥ 1 standaardafwijking) mee en ruim een kwart een grote verandering (meer dan 1 punt op de gehanteerde 4-puntsschaal). Deze mate van verandering ten gevolge van de keuze voor kinderopvang is zeker niet gering vergeleken met het effect van andere beslissingen die over werk en gezin worden genomen. Omdat ouders geneigd zijn de kwaliteit van kinderopvangarrangementen te overschatten en omdat idealen over kwaliteit vaak worden getemperd door pragmatische overwegingen als beschikbaarheid en kosten is het ook niet verwonderlijk dat kinderen in hun eerste levensjaren kwaliteitsverschillen in opvang ervaren. Onderzoek naar effecten van kinderopvang zal dus rekening moeten houden met verschillen tussen ‘kinderopvangtrajecten’ en de daarmee gepaard gaande kwaliteitsverschillen. Binnen de levensloop van één en hetzelfde kind is ‘kwaliteit van kinderopvang’ dus geen statisch gegeven, maar zijn er verschillende ‘kwaliteitspatronen’ te onderscheiden, dat wil zeggen *verschillende combinaties* van hoge en lage kwaliteit. Vanuit dat perspectief bezien zijn er – althans in de VS – niet veel kinderen die tussen nul en vijf jaar continu opvang van hoge kwaliteit of van lage kwaliteit ervaren. Sociaaleconomische factoren hangen wel samen met de keuze voor opvang en kwaliteit, maar niet in de vorm van een extreem ‘ongelijkheidsmodel’ gebaseerd op sociaaleconomische status, dus in de zin van: arme kinderen ontvangen continu of overwegend slechte kwaliteit en rijke(re) kinderen goede kwaliteit opvang. Schattingen van het aantal kinderen dat tussen nul en vijf jaar afwisselend met goede en slechte kwaliteit kinderopvang in aanraking komt, lopen nogal uiteen, mede vanwege de gehanteerde grenswaarde voor het onderscheid tussen lage en hoge kwaliteit. Op basis van Hynes en

Habasevich-Brooks' op de ORCE gebaseerde 4-puntsschaal voor kwaliteit ('slecht' = 2 of lager en 'goed' = 3.5 of hoger) ervaart slechts 4 procent van de kinderen een dergelijke 'kwaliteitsmix'. Gebruikt men het onderste en bovenste kwartiel van de gegevensverzameling voor het bepalen van de grenswaarden ('slecht' is minder dan 2.55 en 'goed' is meer dan 3.3) dan ervaart maar liefst 23 procent van de kinderen een kwaliteitsmix gedurende hun eerste levensjaren! Een fors verschil, dat wordt veroorzaakt door de gehanteerde operationalisatie van 'goede' en 'slechte' opvangkwaliteit.

Tegengesteld aan de verwachtingen bleken kinderen uit hogere SES-gezinnen meer kans te hebben om een kwaliteitsmix te ervaren dan kinderen uit lagere SES-gezinnen. Een interessante uitkomst, die meerdere vragen oproept die uitnodigen tot nader onderzoek: 1 Zijn er tussen de verschillende SES-groepen verschillen in de duur van de ervaringen met lage(re) kwaliteit opvang? Misschien identificeren ouders uit hogere SES-gezinnen opvang van lagere kwaliteit eerder – hebben ze er meer oog voor – en beschikken ze over meer mogelijkheden om hun kind sneller naar opvang van betere kwaliteit te brengen, waardoor de effecten van mindere kwaliteit op de ontwikkeling relatief beperkt zijn. 2 Zijn dit soort incidentele ervaringen met opvang van lagere kwaliteit desondanks toch van (blijvende) invloed op de ontwikkeling van kinderen uit hogere milieus? (Experimenteel onderzoek (met speciale programma's) toont aan dat de grootste invloed van kinderopvang op de ontwikkeling te zien is bij kinderen uit bijzonder kansarme milieus, terwijl matige tot geringe effecten te zien zijn in gecontroleerd observationeel (niet-experimenteel) onderzoek bij kinderen met uiteenlopende achtergronden (Love e.a., 2003). Het kan dus zijn dat kinderen die zich in een gunstig ontwikkelings-traject bevinden niet sterk beïnvloed worden door een, niet al te langdurig, verblijf in een opvoedomgeving van mindere kwaliteit. Maar het is ook mogelijk dat ze er wel door beïnvloed worden en dat hun ouders snel ingrijpen of door de kwaliteit van hun opvoeding de eventuele negatieve effecten van slechtere opvang compenseren. Hynes en Habasevich-Brooks merken nog op dat in schattingen van de invloed van kinderopvang op de ontwikkeling eigenlijk ook het aantal maanden dat een kind opvang van lage en hoge kwaliteit bezoekt en het bijbehorende aantal uren per week verdisconteerd zouden moeten worden. In het NICHD-onderzoek wordt daarnaast ook rekening gehouden met ervaringen met kinderopvang in verschillende ontwikkelingsfasen en de eventuele differentiële invloed daarvan op de latere ontwikkeling.

Samenvattend kan worden gesteld dat relatief weinig Amerikaanse kinderen kinderopvang van constant hoge of constant lage kwaliteit ervaren. Veel kinderen ervaren juist wisselende kwaliteit in hun eerste levensjaren. Kinderen uit lage(re) SES-gezinnen hebben weliswaar meer kans om kinderopvang van lage kwaliteit mee te maken dan kinderen die nooit (kans)arm waren, maar kinderen die nooit (kans)arm waren hebben meer kans in aanraking te komen met kinderopvang van zowel lage als hoge kwaliteit. Tot dusver was erg weinig bekend over de ‘within-child variation’ betreffende ervaringen met kwaliteit, typen opvang, duur van die ervaringen, en dergelijke. In het onderzoek van Hynes en Habasevich-Brooks is een serieuze poging gedaan – ook methodologisch zeer relevant – om daarin verbetering te brengen. Ongetwijfeld kan aanzienlijk meer inzicht in de bijdrage van kinderopvang aan de (vroeg)kinderlijke ontwikkeling worden verkregen wanneer kinderen gedurende een lange periode gevolgd worden, waarbij wisseling van opvangarrangementen in de individuele levensloop, zowel naar duur en frequentie – inclusief de daarmee gepaard gaande verschillen in kwaliteit – systematisch worden bijgehouden en onderzocht.

Louis Tavecchio

Literatuur

- Hynes, K. & Habasevich-Brooks, T. (2008). The ups and downs of child care: Variations in child care quality and exposure across the early years. *Early Childhood Research Quarterly*, 23, 559-574.
- Love, J., Harrison, L., Sagi-Schwartz, A., IJzendoorn, M.H. van, Ross, C., Ungerer, J.A., e.a. (2003). Child care quality matters: How conclusions may vary with context. *Child Development*, 74, 1021-1033.
- NICHD-ECCRN (2002). The interaction of child care and family risk in relation to child development at 24 and 36 months. *Applied Developmental Science*, 6, 144-156.